

B. Enkelte Foranstaltninger.

1. Den polytekniske Læreanstalts Bygningsvæsen.

Nogen egentlig Bygningsforandring er der i dette Biennium ikke foretaget. I det største Auditorium blev der, da Antallet af Tilhørerne ved Universitetsforelæsningserne og Lektor Jørgensens kemiske Forelæsninger var steget saa stærkt, at der ikke mere var tilstrækkelige Siddepladser, i Sommeren 1872 foretaget en Forandring, hvorved der vandtes omtrent 40 Siddepladser. Bekostningen herved 231 Rd. blev under 16de Marts s. A. bevilget af Ministeriet. I Sommeren 1873 blev der indlagt et Ventilationsapparat i Laboratoriet, og Gasmaaleren, som havde en uheldig Plads i Portnerens Lejlighed, blev flyttet, med en Udgift af henholdsvis 270 Rd., som under 7de Juli s. A. bevilgedes af Ministeriet paa forventet Tillægsbevilling, og af 77 Rd. 48 Sk. af Kontoen for ekstraordinære Udgifter.

Trangen til en Udvidelse af Læreanstaltens Lokaler er mere og mere traadt frem ved det stadigt voxende Elevantal. Vel blev i Sommeren 1870 hele Loftsetagen i Bygningen til Studiestræde indrettet til Tegnelokaler, men medens inden den Tid det højeste Elevantal i et Fjerdingaar havde været 95, steg det i Fjerdingaaret November 1872 til Februar 1873 til 141. Et noget lignende Forhold har vist sig ved Laboratoriet, hvor der paa samme Tid foretoges en Forandring i Præparationslokalet, saa at der skaffedes Plads til 18 Analytikere. Ingen af disse Forandringer kan i og for sig kaldes heldig, men det er dog herved lykkedes Læreanstalten at hjælpe sig igjennem med det indskrænkede Lokale uden nogen væsentlig Skade for Undervisningen; dog er Grænsen for Benyttelsen af Læreanstaltens Bygninger nu næsten fuldstændigt naaet, og Frygten for, at den stigende Benyttelse af dens Undervisning efterhaanden vil gjøre dens Lokaler utilstrækkelige, er kraftigere traadt frem. Bestyrelsen henlede Ministeriets Opmærksomhed paa dette Forhold og fremhævede i sine Indberetninger for Undervisningsaarene 1870—71 og 1871—72, at oven nævnte Udvidelser vel for Øjeblikket havde raadet Bod paa de værste Mangler, og at Indskrænkningen i Ingeniørelvernes Laboratoriearbejder som Følge af deres Fritagelse for kvantitativ Analyse vilde give lidt bedre Plads i Laboratoriet, ligesom ogsaa den nylig iværksatte Ordning, hvorefter der hvert Aar begynder et nyt Kursus, noget vilde indskrænke Tilhørernes Antal ved hver enkelt Forelæsning over Mathematik og deskriptiv Geometri. Vedblev imidlertid Tilstømningen til Læreanstaltens Undervisning at voxe som i den sidste Række Aar, kunde man næsten med Sikkerhed forudse i en nær Fremtid det Tidspunkt, da det definitivt vilde være umuligt paa en tilfredsstillende Maade at lede Undervisningen, saa vel den praktiske i Laboratoriet og Tegnelokalerne som den theoretiske i Forelæsningsسالene.

Det følgende Aar indstillede Bestyrelsen til Ministeriet, at der for at gjøre forberedende Skridt til at skaffe Læreanstalten et udvidet og forbedret Lokale nedsattes en Kommission, hvilken efter Ministeriets Approbation senere er traadt i Virksomhed.

2. Om Universitetets Bidrag til en Kirkegaard for Kirken i Sundbyerne paa Amager.

Taarnby Kirkegaard havde i længere Tid i høj Grad trængt til Udvidelse, men den var saaledes beliggende, at den kun kunde udvides mod Syd ved Ind-

dragelsen af en tilgrænsende Jordlod. Nogle Havepladser vilde være til Hinder for, at Kirkegaarden kunde faa en regelmæssig Form, og selv om disse lovlige kunde exproprieres, vilde de i ethvert Tilfælde blive ansatte til en saa høj Pris, at den erhvervede Jord vilde blive meget kostbar, ligesom ogsaa Indhegningen vilde medføre store Omkostninger. Det maatte derfor anses for rettest, at en ny Kirkegaard anlagedes, og det naturligste Sted herfor vilde da være i de folkerige Sundbyer, hvor en særlig Kirke var blevet opført, hvis Beboere levende ønskede at faa deres egen Kirkegaard ikke alt for langt fra deres nye Kirke. Bestyrelsen for Sundby Kirke ansøgte derfor under 19de Maj 1871 Universitetet om dets Bistand til at forskaffe den en Kirkegaard ved Kirken, og gav tillige Anvisning paa en Jordlod, der vilde være at faa til Kjøbs, men som havde den Ulempe, at den ikke senere vilde kunne udvides; men i en senere Skrivelse meddelte den, at der havde tilbudt sig et andet Jordstykke, der var større, i det hele omtrent 14 Skp. Land, og billigere, idet det kunde erholdes for 3,200 Rd., og som derhos i flere andre Henseender — navnlig fordi der paa samme fandtes et Hus, passende for en Opsynsmand og Graver — var at foretrække. Bestyrelsen ansaa det for naturligst og hensigtsmæssigst, at Sundby Kirke selv erhvervede den eventuelle nye Kirkegaard, og androg paa, at Universitetet vilde yde et Tilskud af 3,000 Rd. hertil engang for alle. Enhver yderligere Udgift i Anledning af Kjøbet og Jordstykkets Indretning til en Kirkegaard skulde da blive Universitetet uvedkommende, og Bestyrelsen var villig til at tilvejebringe al mulig Sikkerhed for, at der ikke nu eller i Fremtiden gjordes noget Krav gjældende med Hensyn til Kirkegaarden eller dens Udvidelse.

I en med Hensyn til dette Andragende under 31te August 1871 afgivet Erklæring, ytrede Kvæstor, at det maatte anses for givet, hvad ogsaa den sidst afholdte Synsforretning havde godtgjort, at Taarnby Kirkegaard var altfor lille, saa at enten denne Kirkegaard maatte udvides eller en Assistentskirkegaard anlægges ved Sundbyerne. Mod det første talte de oven for omtalte Grunde, og der syntes derfor at være meget, der talte for at imødekomme Ønsket om Anlægget af en særlig Kirkegaard ved Sundbyerne. Den af Kirkebestyrelsen anviste Jordlod egnede sig efter hans Mening godt til at anvendes til Kirkegaard, hvad ogsaa Sognets Sundhedskommission havde udtalt, og han mente derfor, at den burde erhverves for den tilbudte Pris. Spørgsmaalet blev da, om Ejendommen burde kjøbes for Universitetets Regning, eller om dette vilde give det ansøgte Bidrag af 3,000 Rd. engang for alle, mod at Kirken i Sundbyerne da blev Ejer med Forpligtelse til selv at bekoste Kirkegaarden indhegnet, anlagt og beplantet, samt forsynet med de fornødne Veje, og disses Vedligeholdelse, derunder Kirkevejenes Forbedring, Udvidelse og Forlængelse; endvidere mod, at Kirken selv bekostede det fornødne Tilsyn, Graverløn og alle Redskaber til Brug ved Kirkegaarden og i det hele, at enhver yderligere Udgift til Kirkegaarden og dens mulige Udvidelse i Tiden eller Anskaffelsen af anden Jord til Sundbyernes Kirkegaard blev Universitetet aldeles uvedkommende, hvortil end videre burde føjes, at Sundbyernes Lig kun maatte føres til Taarnby Kirkegaard, for saa vidt de nuværende Beboere maatte ønske fremdeles at benytte deres der værende Familiegravelses, saa længe dertil var tilstrækkelig Plads. Den sidste Fremgangsmaade, efter hvilken altsaa Kirkebestyrelsen selv overtog Kirkegaarden, vilde ikke give nogen Garanti mod, at der udlagdes Familiegravsteder, noget, der paa ældre Kirkegaarde havde

medført, at Jorden langt tidligere var blevet opbrugt, end den burde. Dette kunde vel synes at være Universitetet ligegyldigt, naar det ikke havde Forpligtelse til i Tidens Løb at lade Kirkegaarden udvide; men for at den Deklaration, som Kirkebestyrelsen vilde have at udstede om de Betingelser, der vare knyttede til Universitetets Bidrag, skulde have retsgyldig Virkning, maatte den formentlig vedtages af Sogneraadet og i Henhold til Lov om Landkommuners Styrelse af 6te Juli 1867 § 26 litr. b. og h. jfr. Indenrigsministeriets Cirkulære af 16de Juli s. A. § 5 (Dept-Tid. S. 770) approberes af Amsraadet. Taarnby Sogneraad vilde imidlertid næppe indlade sig herpaa, da det maatte være det ligegyldigt, om Universitetet skaffede Begravelsesplads til Sundbyernes døde enten der eller ved Taarnby, og med Hensyn til Amsraadets Approbation mindede han om, at da en lignende Garanti blev forlangt for, at Universitetets Forpligtelse til mulig i Tiden at lade Taarnby Kirkegaard udvide, skulde anses for afløst ved det Tilskud af 7,000 Rd., som ved Tillægsbevilling for 1868—69 blev bevilget til den nye Kirkes Opførelse, nægtede Kjøbenhavns Amsraad at approbere Vilkaarerne, fordi Sagen ikke angik et kommunalt, men et Menighedsanliggende, som ikke hørte under dets Omraade og tilføjede derhos, at Sogneraadet maatte anses for inkompetent til herom at tage nogen Bestemmelse. Der vilde derfor ikke kunne ventes opnaaet mere end den moralske Garanti, at Menighedens Medlemmer under et i dette Øjemed berammet Møde ved Afstemning ratihaberede de af Kirkebestyrelsen indgaaede Vilkaar. — For saa vidt Universitetet intet har at befrygte med Hensyn til Opfyldelsen af de Forpligtelser, som Bestyrelsen paa Kirkens og Menighedens Vegne paatager sig, vilde ganske vist den Ordning, at Bestyrelsen selv overtog Kirkegaarden have sine Fordele, dels fordi Menigheden kunde holde den smukkere, end Universitetet vilde kunne gjøre, dels fordi Universitetet ved de med Anlægget forbundne Udgifter vilde faa en betydelig større øjeblikkelig Udgift, end ved at bidrage de 3,000 Rd. Paa den anden Side vilde der, naar Kirkegaarden ejedes af Universitetet, have Betryggelse for, at der jagttoges den størst mulige Økonomi med Begravelsespladserne, og da der desuden kunde faas en aarlig Lejeindtægt af Huset og den Del af Arealet, som det ikke var nødvendigt i endel Aar at anvende til Kirkegaard, udtalte han, at Bidraget burde ansættes til 2,000 Rd. eller i det højeste til 2,500 Rd. Vilde Kirkebestyrelsen ikke for en saadan Sum selv bekoste Kirkegaarden paa de foran anførte Vilkaar, burde Universitetet hellere selv paatage sig det.

I Skrivelse af 21de September 1871 indstillede Konsistorium derefter til Ministeriet, idet det bemærkede, at det foretrak at yde et Tilskud til Anskaffelsen og Indhegningen af en Kirkegaard ved Sundbyerne i Stedet for, hvad der ellers vilde paahvile Universitetet som Ejer af Taarnby Kirke, enten at tilvejebringe en Udvidelse af Kirkegaarden ved denne eller for egen Regning anlægge en Assistentskirkegaard i Sundbyerne, at der maatte søges udvirket Bemyndigelse for Universitetet til at yde et Bidrag en Gang for alle af 2,000 Rd. eller i det højeste 2,500 Rd. til Anlægget af den omhandlede Kirkegaard, mod at Kirkebestyrelsen som Ejer af Kirkegaarden udstedte en Deklaration til Universitetet af det af Kvæstor angivne Indhold, og derhos ved Afstemning i et Møde af Menighedens Medlemmer erhvervede Ratihabition paa de af Kirkens Bestyrelse indgaaede Vilkaar over for Universitetet. Paa Finantslovsforslaget for 1873—74 optog Ministeriet da som særlig Udgiftspost under Universitetet 2,500 Rd. i det omhandlede Øjemed, hvilket Beløb ved Finantsloven bevilgedes. — Paa et særlig i denne Anledning afholdt

Møde af Sundbyernes Menigheds Medlemmer blev det besluttet at gaa ind paa de af Konsistorium forlangte Betingelser, hvorefter en Deklaration herom udfærdigedes af Kirkebestyrelsen.

3. Om de Universitetet tilhørende Landsbykirkers Forsyning med Varmeapparater m. v.

En af Beboerne i Taarnby Sogn skjænkede en Kapital til Kirkens Forsyning med et Varmeapparat, hvilken Kapital antoges at ville blive tilstrækkelig ogsaa til dets fremtidige Vedligeholdelse og til Udgifterne ved det aarlige Kulforbrug, medens det, som mulig maatte komme til at mangle i Renten af endel af Kapitalen, paatænkte tilvejebragt ved frivillige Bidrag. Da saaledes enhver Udgift til dette Varmeapparat baade nu og i Fremtiden blev Universitetet aldeles uvedkommende, og da Bygningsinspektøren intet havde at erindre mod Anlægget, naar Kjedelhuset indrettedes i det søndre Vaabenhus, kunde Universitetet efter Loven af 19de Februar 1861 om Kirkesyn § 5 ikke modsætte sig den paatænkte Foranstaltning, naar Sogneraadet udstedte den i saa Henseende fornødne Deklaration og foranstaltede denne approberet af Amdtsraadet. Ministeriet meddelte derfor under 28de September 1871 den fornødne Tilladelse paa de anførte Vilkaar med den Bemærkning, at den herved bevirkede Forhøjelse af Assurancen, for saa vidt Kirken maatte blive assureret, vilde blive Universitetet uvedkommende, hvilket dog under 16de Maj 1872, se neden for, forandredes derhen, at Universitetet skulde udrede hele Brandkontingentet.

— Beboerne af Ledø og Smørum Sogne ansøgte om, at Universitetet vilde bekoste Anskaffelsen og Opsættelsen af de fornødne Kakkellovne i de tvende Kirker og afholde Udgifterne til de øvrige til Benyttelsen af dem fornødne Indretninger, dog saaledes, at Beboerne selv sørgede for det fornødne Ildebrændsel. De anførte, at en saadan Foranstaltning vilde være i Universitetets Interesse, idet begge Kirker vare meget fugtige, navnlig gjaldt dette især Ledø Kirke. Dekorationerne paa Hvælvingerne i Koret havde taget betydelig Skade, ligesom ogsaa Stoleværket stod i Fare for at blive ødelagt, idet Gulvet i Stolene for en ikke ringe Del allerede var blevet fortæret af Svamp, saa at det havde maattet optages og omlægges og selve Stolene i Kirkens nedre Del havde maattet underkastes en grundig Reparation. Andragendet var anbefalet af Provsten og Stiftsøvrigheden.

I en i denne Anledning afgivet Erklæring ytrede Kvæstor under 23de September 1871, at der efter Loven om Kirkesyn af 19de Februar 1861 § 5 ikke paahvilede Universitetet som Kirkeejer nogen Forpligtelse til at anbringe Varmeapparater; det var altsaa en ligefrem Gave, der var Tale om, men ved Spørgsmaalet om, hvorvidt en saadan Gave burde ydes, maatte det tages i Betragtning, at der efterhaanden vilde blive stillet lignende Forlangender fra andre Steder, indtil omsider alle Universitetets (og da ogsaa Sorø Akademis) Landsbykirker, hvad enten de lide af Fugtighed eller ikke, vare blevne opvarmede. Den særlige fra Fugtighedsforholdene anførte Grund var ganske vist tilstede, men hvorvidt den vilde blive hævet ved en Opvarming, var maaske tvivlsomt, naar de klamme Kirker kun om Helligdagene og maaske tillige ved enkelte andre Lejligheder opvarmedes; det syntes at kunne befrygtes, at den Os, som derved vilde fremkomme, vilde virke skadelig eller i alt Fald ikke gavnlig for Bygningen. Hvad der ligeledes maatte komme i Betragtning ved Afgjørelsen saa vel af dette som af lignende Andragender, var den Brandfare, som Kirkerne udsattes for ved Opvarming, især

naar denne ikke skete ved Rør, men ved Ovne, i hvilken Henseende han bemærkede, at i Følge Universitetsdirektionens Skrivelse af 20de Januar 1846 og Ministeriets Resolution af 12te Juni 1861 ere Universitetets Kirker ikke assurerede. Han henstillede derfor, om disse Kirker efterhaanden, som de muligt maatte blive indrettede til Opvarming, skulde foranstaltes brandforsikrede, og i saa Fald, om Forsikringen skulde være total, eller om de udvendige Mure i Henhold til Bekjendtgørelse af 7de Juli 1868 § 5 skulde undtages, hvorved der ikke længere bevirkedes nogen Forhøjelse i Kontingentet for de forsikrede Bygningsdele. Dersom de udvendige Mure holdtes udenfor Assurancen, og naar det paaregnedes, at hver Kirke med Tilhørende i Gjennemsnit vilde blive taxeret til 20,000 Rd., vilde det aarlig Kontingent à 8 Sk. pr. 100 Rd. blive 16 Rd. 64 Sk., i alt for Universitetets og Sorø Akademis 28 Kirker 466 Rd. 64 Sk. aarlig. Vel kunde Kirkejeren i Følge Loven af 19de Februar 1861 § 5 fordre, at den ved Varmeindretningen bevirkede Forhøjelse af Assurancepræmien blev ham uvedkommende, men naar han selv bekostede denne Indretning, vilde det næppe være ganske passende at lade Menigheden bidrage til denne Udgift, saafremt man overhovedet ønskede Kirkerne assurerede. Skulde Ministeriet imidlertid finde, at Brandfaren ikke var saa stor, at der var tilstrækkelig Grund til fra Universitetets Side at lade de Kirker, i hvilke Varmeindretninger anbragtes, assurere, burde det dog gjøres vedkommende Sogneraad til Pligt strax at lade den Skade, som ved Brugen af Varmeapparaterne muligt maatte paaføres Kirkerne, for Sognebeboernes Regning forsvarlig afhjælpe; frygtede Sogneraadene for, at denne Forpligtelse i Ildebrandstilfælde kunde blive af stor Betydning, maatte det staa dem frit for at lade Kirkerne med eller uden de udvendige Mure forsikre i Brandkassen, mod at Universitetet aarlig udredede den Del af Kontingentet, som til enhver Tid fastsattes for Kirken uden Varmeindretning. Dette maatte i saa Fald optages i Deklarationen fra Sogneraadet, ligesom det ogsaa burde tilføjes, at dette paatog sig uden Udgift for Universitetet at bekoste Fyringen og Ovnenes forsvarlige Renholdelse. For at en saadan Deklaration kunde have Retsvirkning, maatte den ratihaberes af Amsraadet; kunde Sogneraadet ikke bevirke dette, burde Universitetet formentlig i intet Tilfælde indlade sig paa Forslaget.

Efter at Bygningsinspektøren havde erklæret, at der fra Bygningsvæsenets Side intet var til Hinder for Anbringelse af Kakkelovne i de tvende ommeldte Kirker, og havde anslaaet Udgifterne hertil til i alt 600 Rd. (200 Rd. for Ledøv Kirke og 400 Rd. for Smørum Kirke), foranledigede Ministeriets fornødent Forslag om Optagelsen af en saadan Sum paa Tillægsbevillingsloven for 1871—72 under Universitetets Udgiftspost 9. a. 2, hvorefter Bevillingen ved Loven blev givet. I Skrivelse af 23de Marts 1872, hvorved Ministeriet meddelte Kvæstor dette paalagdes det ham at tilkjendegive Sogneraadet, at alle Udgifter uden for den første Anskaffelse og Opstilling af Kakkelovnene for Fremtiden vilde være Universitetet uvedkommende. Derhos tilføjedes det, at Ministeriet maatte anse det for rigtigst, at de Kirker, der tilhørte de det underlagte separate Fonds, brandforsikredes, naar der i samme anbragtes Varmeapparater eller Kakkelovne, dog saaledes, at de udvendige Mure undtoges, og paalagde derfor Kvæstor at træffe den til Brandforsikringen af de tvende oven nævnte Kirker fornødne Foranstaltning, saaledes at den hele hertil medgaaende Udgift udrededes af Universitetets Kasse. Til nærmere Forstaelse af denne sidste Bemærkning forespurgt Kvæstor under 29de April 1872, om

der ved denne Udgift sigtedes til andet, end hvad der vilde medgaa til selve Foranstaltningen, nemlig Branddirektørens og Taxationsmændenes Regninger, og navnlig om Sognebeboerne skulde udrede den ved Varmeindretningen bevirkede Forhøjelse af Assurancepræmien i Henhold til den endnu gjældende Bestemmelse i Loven om Kirkesyn af 19de Februar 1861 § 5 og overensstemmende med, hvad der ved Ministeriets Resolution af 28de September 1871 blev fastsat for Taarnby Kirkes Vedkommende, eller om de separate Fonds som Kirkeejere saa vel i dette, som i lignende Tilfælde i Fremtiden skulde udrede det hele Brandkontingent. I Skrivelse af 16de Maj næst efter tilbagemeldte Ministeriet, at de separate Fonds, naar de dem tilhørende Kirker i Overensstemmelse med, hvad der i Ministeriets Skrivelse af 23de Marts 1872 var udtalt, brandforsikredes, selv vilde have at udrede hele Brandkontingentet, og at samme Regel, uanset den under 28de September 1871 desangaaende tagne Bestemmelse, ligeledes vilde være at følge med Hensyn til Taarnby Kirke, efter at denne uden nogen Udgift for Universitetet som Kirkeejers var blevet forsynet med et Varmeapparat.

Da Sogneraadet for Ledøv og Smørum Sogne havde begjært en nærmere Forklaring af, hvorledes de i Ministeriets Skrivelse af 23de Marts 1872 forekommende Udtryk, at alle Udgifter uden for den første Anskaffelse og Opstilling af Kakkellovne for Fremtiden vilde være Universitetet uvedkommende, skulde forstaaes, og udtalt, at Sognet formentlig kun skulde levere det fornødne Materiale til Opvarming, tilskrev Ministeriet under 8de Juni 1872 Kvæstor til fornøden Meddelelse for Sogneraadet, at bemeldte Kommune- eller Sognebeboere i samme, efter at Universitetet som Ejer af Ledøv og Smørum Kirker havde udredet hele Udgiften til Anskaffelsen og Opsætningen af Kakkellovne i disse Kirker samt til de til disses Benyttelse fornødne Indretninger, foruden at levere det fornødne Brændsel tillige maatte bekoste Fyringen og Ovnens forsvarlige Renholdelse, men at Universitetet derimod udreder de med Ovnens Vedligeholdelse forbundne Udgifter og i Henhold til Ministeriets Skrivelse af 16de Maj 1872 hele Kontingentet for Kirkernes Brandforsikring.

Kakkellovne med tilhørende Skorstene blev imidlertid ikke opførte inden Regnskabets Afslutning for Finantsaaret 1871—72 og optoges derfor paa Tillægsbevillingen for 1872—73, hvorefter Udgiften blev vedtaget. Det bevilgede Beløb 600 Rd. overskredes med c. 50 Rd., som imidlertid afholdtes af Vedligeholdelseskontoen, paa hvilken Bygningsinspektøren selv anviser. Overskridelsen foranledigedes dels ved Tagenes Istandsættelse efter Skorstenenes Opførelse, dels ved endel Smedde- og Tømmerarbejder udenfor Overslaget samt Nedtagelsen og Opsættelsen paa ny af en Del af Stølværket.

— Ogsaa fra Beboerne i Gladsaxe og Herlev Sogne saa vel som Beboerne i Egeslevmagle Sogn indkom Andragender om disse Kirkers Forsyning med Kakkellovne, saaledes at Beboerne selv sørgede for Anskaffelse af Brændsel og besørgede Ovnens Pasning. I tvende i denne Anledning afgivne Erklæringer, henholdsvis af 26de Marts og 9de Juli 1872, henstillede Kvæstor til Ministeriet, om der ikke maatte være Grund til at lade disse Sager bero, indtil der ved den endelige Vedtagelse af det Lovforslag, som da behandlede i Rigsdagen om Tillæg til Loven om Kirkesyn af 19de Februar 1861, var tilvejebragt faste Bestemmelser om Kirkeejers og Menighedens gjensidige Forpligtelser i saa Henseende. For saa vidt Ministeriet imidlertid hellere maatte ønske strax at imødekomme Beboernes

Ønske, og Bygningsinspektøren med Hensyn til Kirkernes Beskaffenhed og Indretning ikke fandt noget at erindre mod Anbringelsen af saadanne Varmeapparater, indstillede han, at der under Universitetets Udgiftspost 9. a. 2 optoges de dertil fornødne Beløb, saaledes at alle Udgifter uden for den første Anskaffelse og Opstilling af Ovnene blev Universitetet uvedkommende. Efter at Bygningsinspektøren havde erklæret, at der intet var til Hinder for Anbringelse af Kakkelovne i disse Kirker, optog Ministeriet paa Finantslovforslaget for 1873—74 de efter hans Erklæring hertil fornødne Beløb med 800 Rd. for Gladsaxe og Herlev Kirker og 493 Rd. for Egeslevmagle Kirke, hvilke Beløb derefter ved Finantsloven bevilgedes.

— Et lignende Andragende indkom fra Grevinge Sogneraad, og det blev under 2den August 1872 fremsendt til Ministeriet af Kvæstor, der udtalte sig paa lignende Maade, som med Hensyn til de oven for nævnte Andragender. Sogneraadet ønskede paa Grund af Kirkens høje Beliggenhed, at Opvarmingen skete ved et Dampapparat; men da Omkostningerne herved af Bygningsinspektøren blev anslaaet til c. 3000 Rd., og Kvæstor udtalte sig mod en saadan Foranstaltning, naar Sognebeboerne ikke vilde bidrage omtrent Halvdelen af de dermed forbundne Udgifter, ansaa Sogneraadet det for rettest at lade Sagen bero, indtil det oven nævnte, Rigsdagen forelagte Lovforslag endelig var vedtaget. Herved er da Sagen blevet staaende, og der er ikke senere blevet foretaget noget til Anbringelse af et Dampapparat.

— Under 5te August 1872 androg Faxe Sogneraad ligeledes paa, at Universitetet vilde bekoste Anskaffelse og Indlægning af et Varmeapparat i Faxe Kirke, idet det erklærede sig villigt til selv at afholde de aarlige Udgifter til et saadant Apparats Opvarming og Pasning og tilføjede, at Amsraadet havde bevilget et Beløb af indtil 80 Rd. til dette Øjemed paa Sognets aarlige Budget. Ved under 8de August at fremsende dette Andragende til Ministeriet, bemærkede Kvæstor, at et Dampvarmeapparat til denne store Kirke efter de høje Priser paa Jern næppe vilde kunne faas for 4,000 Rd. Ministeriet begjærede herover Bygningsinspektørens Erklæring tillige med en Udtalelse om, hvorvidt det tilsigtede Øjemed ikke maatte kunne naas ved Anbringelse af Kakkelovne i Kirken samt et Overslag over de dertil medgaaende Udgifter. Under 10de Oktober s. A. fremsendte denne derefter Overslag og Tegninger, hvorefter Bekostningerne vilde blive:

for et Dampvarmeapparat	2,680 Rd. „ Sk.	
med Tillæg af Murarbejde	1,733 — 83 —	
		4,413 Rd. 83 Sk.

Med dette vilde man kunne opvarme Kirken i c. 4 Timer til 10 à 12° C. over Frysepunktet, hvortil vilde medgaa et Brændselsforbrug af c. 1½ Td. Stenkul.

for 3 Kakkelovne	525 Rd. „ Sk.	
med Tillæg af Murarbejde	241 — 64 —	
		766 — 64 —

Med Hensyn til Valget mellem disse 2 Alternativer anbefalede han det første til Billigelse, da denne store, højt og frit liggende Kirke vanskelig vilde kunne opvarmes tilstrækkeligt ved Kakkelovne, ligesom disse heller ikke vilde blive nogen Pryd for den smukke Kirke, hvorhos Pladsen i denne derved vilde blive noget formindsket. Da Ministeriet herefter nærede Tvivl om, hvorvidt de til et Varmeapparats Pasning og til Brændselet medgaaende Udgifter vilde kunne udredes

af det af Amsraadet bevilgede Beløb af 80 Rd., begjæredes nærmere Erklæring fra Faxe Sogneraad, om samme var villigt til at bære samtlige i saa Henseende nødvendige aarlige Udgifter, selv om disse maatte overskride det anførte Beløb af 80 Rd. Hertil erklærede Sogneraadet sig i et den 5te November s. A. afholdt Møde villigt. Ogsaa Provsten og Bispen tilraadete Anbringelsen af et Dampapparat, fordi Kakkellovne vilde give en aldeles utilstrækkelig Varme, optage megen Plads middelbart og umiddelbart, og fordi de vilde vansire Kirken.

Andragendet var kommet for sent til, at et Forslag om den hertil fornødne Bevilling kunde optages paa Finantslovsforslaget for 1873—74 og, Ministeriet anmodede derfor under 18de Januar 1873 Folketingets Finantsudvalg om til Finantslovens anden Behandling i Folketinget som fremsat efter Ministeriets Begjæring at stille Ændringsforslag om, at Universitetets Udgiftspost 9. a. 2 forhøjedes med 4,413 Rd. 83 Sk. Ministeriet bemærkede i denne Skrivelse, at da Bygningsinspektøren ikke havde kunnet anbefale Anbringelse af Kakkellovne, og saa vel Provsten som Biskoppen hertil havde sluttet sig, turde det ikke anbefale en saadan Opvarmingsmaade; men da der allerede tidligere af Universitetet var blevet tilstaaet de til Opvarming af nogle af dets Kirker fornødne Midler, havde det paa den anden Side heller ikke troet at burde afslaa Andragendet, og skjønt de til Varmeapparatets Anbringelse beregnede Udgifter udgjorde et saa betydeligt Beløb, anbefalede Ministeriet dog denne Udgift til at bevilges, i Haab om, at det kun ved denne ene af de Universitetet tilhørende Kirker paa Grund af dens ualmindelige Størrelse og frie Beliggenhed vilde være nødvendigt at paabyrde Universitetet den med Anskaffelsen af et egentligt Varmeapparat forbundne betydelige Udgift. Da imidlertid Finantsudvalget ikke troede at kunne gaa ind paa dette Forslag, blev det af Ministeren taget tilbage ved Finantslovens anden Behandling.

4. Om Salg af 2 Fæstesteder.

Ved Fæstebrev, udstedt den 30te Marts 1825, erholdt Mads Jørgensen overdraget i Livsfæste et Grevinge Kirke tilhørende Hus med tilhørende Kaalhave, men androg i 1871 paa at erholde dette Hus til Kjæbs som fri Ejendom for sin Søn Willum Madsen. Det havde tidligere været paatænkt at indtage Havepladsen, der ligger umiddelbart op til Kirkegaardsmuren, til Udvidelse af Kirkegaarden; men denne Plan opgaves, da Pladsen ansaas for uskikket til Kirkegaard, hvorfor senere en ny Assistentskirkegaard anlagdes. Da der derfor ikke af denne Grund og heller ikke i øvrigt var noget til Hinder for en saadan Overdragelse, gjorde Kvæstor Indstilling til Ministeriet i saa Henseende. Ved en i Henhold til Lov af 24de April 1860 afholdt Taxation var Huset i 1861 ansat til en Værdi af 200 Rd. som ren Ejendom, og hvis det da var blevet solgt, vilde Kjæbesummen, beregnet efter de i Finantsministeriets Bekjendtgjørelse af 1ste November 1852 indeholdte Tabeller, have udgjort 175 Rd. 46 Sk. Men dels maatte denne Værdiansættelse af Huset, til hvilken Ejeren efter Lov af 24de April 1860 § 10 ej længer var bundet anses for meget lav, og dels vare Priserne paa saadanne smaa Ejendomme senere stegne ikke ubetydeligt. Dersom det i 1871 havde været fæsteledigt og skulde have været solgt ved Auktion, maatte det antages, at det vilde kunne være udbragt til 400 à 450 Rd. Lagde man den første Sum til Grund, vilde Kjæbesummen være at opgjøre saaledes:

Fæsteafgiften 2 Rd. forrenter	50 Rd. „ Sk.
som ikke omskrives.	
Resten 350 Rd. omskrives efter Konens Alder (60 Aar) til	
672 Rd. 93 Sk. for 1,000 Rd. eller	235 — 51 —

I alt... 285 Rd. 51 Sk.

som til Fordel for Fæsteren foresloges afrundet til 250 Rd.

I Henhold til Kvæstors Indstilling, der tiltraadtes af Konsistorium ved Skrivelse til Ministeriet af 18de September 1871, bifaldt Ministeriet derefter under 21de Oktober s. A., at det maatte tilkjendegives Fæstehusmand Mads Jørgensen, at naar han uden videre Erstatning frafaldt sin Fæsteret til det ham i Fæste overdragne, Grevinge Kirke tilhørende Hus med Haveplads Nr. 31 i Grevinge, maatte samme overdrages ham til fuldkommen Ejendom fra 1ste Januar 1872 at regne, paa følgende Vilkaar:

1. Under Salget er ikke indbefattet det Grevinge Kirke tilhørende Fortov paa 8 Alens Bredde fra Kirkegaardsmuren ud mod Haven. Da der paa største Delen af dette Fortov er anbragt en stensat Skraaning langs med bemeldte Mur, maa Kjøberen og efterkommende Ejere paase, at denne ved Havens Dykning ikke kommer for nær eller paa anden Maade beskadiges, da de i modsat Fald ere pligtige at give Kirkeejeren fuldstændig Erstatning for al den Skade, som derved maatte afstedkommes.
2. Kjøberen betaler alle Skatter og Afgifter af Ejendommen, derunder ogsaa af det Hartkorn, som muligt i Tiden maatte blive samme paalignet, uden nogen Deltagelse fra Kirkeejers Side.
3. I Kjøbesum betaales 250 Rd., der erlægges i 11te December Termin d. A. Af denne Kjøbesum kan dog Halvdelen mod behørig Panteobligation forblive indstaaende paa 1ste Prioritet i Ejendommen mod 4 pCt. aarlig Rente og i øvrigt paa de ved Udlaan af Universitetets Midler sædvanlige Betingelser, og
4. Uden for Kjøbesummen betaler Kjøberen alle med Salgets Berigtigelse forbundne Omkostninger.

— Det Universitetet tilhørende Hus Matr. Nr. 36 i Herringløse, der ved Fæstebrev af 28de Juli 1837 var blevet tilfæstet Fæstehusmand Anders Nielsen, blev ved dennes og efterlevende Enkes Død i December 1871 fæstledigt. Dette Hus, der indeholdt $\frac{2440}{14000}$ Tdr. Land, og var skyldsat for Hartkorn $2\frac{3}{4}$ Alb. uden Gammelkat, og hvoraf kun svarede 1 Rd. i aarlig Fæsteafgift, blev i sin Tid i Overensstemmelse med Lov af 3dje Marts 1852 taxeret til Selvejendoms Overdragelse for 196 Rd. 65 Sk.; men da Anders Nielsen ikke vilde købe det for denne Kjøbesum, vedblev Fæstet. Efter at imidlertid Fæsteren og hans Enke vare afgaaede ved Døden, skulde Huset efter Bestemmelsen i Lov af 8de April 1851 § 13 bortselges ved offentlig Auktion, der dog, da en gift Søn med sin Familie boede i Huset, først kunde afholdes i Løbet af Marts Maaned 1872, ligesom Tiltrædelsen af den eventuelle Kjøber først kunde ske til 1ste Maj. Da en kontant Udbetaling af hele Kjøbesummen vilde virke skadeligt paa Salget, indstillede Kvæstor i Skrivelse af 29de December 1871 til Ministeriet, at der ved Auktionskonditionerne maatte gives Kjøberen, for saa vidt han ikke var en af den afdøde Fæsters Livsarvinger og derfor kun var pligtig til at udbetale $\frac{1}{3}$ af Kjøbesummen, Tilsagn om, at indtil Halvdelen af Kjøbesummen paa sædvanlige Vilkaar maatte forblive

indestaaende paa første Prioritet i Ejendommen, hvorhos han anholdt om Bemyndigelse til at antage Auktionsbuddet, saafremt dette naaede mindst 200 Rd. Dette bifaldtes af Ministeriet under 15de Januar 1872. Ved en den 19de Marts s. A. afholdt Auktion blev det omtalte Hus derefter bortsolgt til Ungkarl Hans Christensen af Herringløse for en Købesum af 205 Rd., af hvilket Beløb 100 Rd. blev indestaaende i Ejendommen mod Udstedelse af Panteobligation paa sædvanlig Maade.

5. Om Vedligeholdelsen af Etatsraad Hurtigkarls Gravsted.

Foranlediget ved en under 14de April 1871 fra Københavns Magistrat udgaaet Opfordring til dem, som forment at have nogen Rettighed til Gravsteder, Ligstene eller Monumenter paa Trinitatis Kirkegaard her i Staden, og som paa Grund heraf kunde fordre dem konserverede, om at melde sig hos Magistraten og

C. Universitetets, Kommunitetets og den polytekniske Lærestalts tilstand i Finantsaarene

I. Univer

1. Oversigt over Universitetets Indtægter og Udgifter i Finantsaarene

Indtægt.	Finants	
	Lovbevilling.	
	Rd.	Sk.
1. Jordebogs- og Tiendeindtægternes Overskud:		
Indtægter:		
a. Jordebogsafgifter (Arvefæste-, Fæste- og Forpagtningsafgifter) . . .	67,160.	29
b. Rekognitioner	1,000.	
c. Indtægt af Fredskovene	730.	
d. Tiendeindtægter	46,967.	87
e. Forskjellige Indtægter	605.	4
Tilsammen Indtægt	116,463.	24
Udgifter:		
a. Kongelige Skatter og Afgifter, derunder indbefattet Seminariefondsafgiften	3,100.	
b. Bondefogedlønninger	172.	47
c. Andre Udgifter ved Godset og i Anledning af Tiendeopkrævningen	100.	
d. Udgifter ved Universitetets 13 Landsbykirker uden for de egentlige Bygningsudgifter	1,300.	
e. Til Kirkernes Forskjønnelse efter Konsistoriums Bestemmelse	600.	
Tilsammen Udgift	5,272.	47
sammenholdt med Indtægten	116,463.	24
Overskud	111,190.	73
At overføre	111,190.	73